

Medialukutaito Suomessa. Kansalliset mediakasvatuslinjaukset

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansallisista mediakasvatuslinjauksista

Lausuntopyynnön diaarinumero: 129/79/2019

Tietojohtaminen ry on yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää tiedon hyödyntämistä organisaatioiden ja ihmisten menestystekijänä. Visiomme on osaltamme vaikuttaa siihen, että Suomesta tulee tietojohtamisen kärkimaa. Yhdistyksen jäsenistö koostuu yhteisö- ja henkilöjäsenistä, jotka ovat tietualan ammattilaisia ja/tai alaa opiskelevia.

Yhdistyksemme ydin on tietosisältöjen hallinnassa. Tietosisällön hallinta on oma osaamisalueensa ja haaste kehittyvässä yhteiskunnassa. Yhdistyksemme toimii sillanrakentajana tietoteknologian ja tietosisältöjen välillä, korostaen molempien merkitystä. Edistämme toimintamalleja, joiden avulla tietoa voidaan hankkia, tallentaa, analysoida, hyödyntää ja hallita niin yrityksissä, organisaatioissa kuin yksilöiden toiminnassa ja päätöksenteossa. Tavoitteenamme on tehdä tunnetuksi tietualan kehitystä sekä luotettavan tiedon ja sen hyödyntämisen yleistä arvostusta. Autamme yhteiskuntaa, eri organisaatioita ja jäsenistöämme tehostamaan tietoon perustuvaa työskentelyä, vaikuttamista ja innovointia. Jäsenistöössämme on myös runsaasti media- ja viestintäalan toimijoita, joilla on journalistisen työn ja sosiaalisen median ymmärrystä ja kokemusta.

Näillä perustein olemme päättäneet lausua käsillä olevaan luonnokseen kansallisista mediakasvatuslinjauksista seuraavaa:

Kommentit yleisesti linjausluonnoksesta, tavoitteista ja toimenpide-ehdotuksista

Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Kokonaisuus on erittäin hyvin valmisteltu, sitä laadittaessa on oltu tiiviissä yhteistyössä monipuolisesti yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa, tavattu henkilökohtaisesti heidän edustajiaan eri useilla paikkakunnilla järjestetyissä tilaisuuksissa jne.

Visioon liittyvät kommentit

Visio on hyvä ja kunnianhimoinen, suorastaan kaiken kattava. Mediaosaamista kaikille -vaatimus on erityisen tärkeä, koska disinformaatio lisääntyy paikallisesti ja globaalisti. Vallalla on pyrkimys vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja tietokäyttäytymiseen ilman, että vaikuttamisen kohde tunnistaa vaikutusyrityksiä. Valeuutiset, trollaaminen, some-keskustelut jne. ovat arkipäiväämme. Tarvitaan nimenomaan laajaa sektoriaalista yhteistyötä kaikilta medialukutaidon ja mediakasvatuksen parissa työskenteleviltä, jotta tähän haasteeseen pystytään vastaamaan. Kriittisen lukutaidon merkitys korostuu. On huomattava myös eri lukutaitojen tarpeet ml. datalukutaito- ja tilastolukutaito niin perinteisen kuin digitaalisen lukutaidon ohella.

Tavoite 1. Kattava mediakasvatus

Kommentit tavoitteeseen ja toimenpide-ehdotuksiin

Kattavuuden saavuttamisessa mediakasvatuksessa katsomme, että toimijoiden yhteistyömahdollisuuksien edistämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Osapuolia mediakasvatuksen kentässä on niin runsaasti, että voimien yhdistäminen tehokkaalla johtamisella, koordinoinnilla ja toimenpiteiden tukemisella on tarpeen.

Tavoite 2. Laadukas mediakasvatus

Kommentit tavoitteeseen ja toimenpide-ehdotuksiin

Mediakasvatusosaamisen kehittäminen on äärimmäisen tärkeää, koska meillä on kasvamassa sukupolvi, jonka tietoympäristö on täynnä ristiriitaisuuksia ja totuudenmukaisuudeltaan vaihtelevaa tietoa. Haasteena on tietomäärän jatkuva lisääntyminen. Nuorten ohella kohderyhminä ovat yhteiskunnan kaikki toimijat. Kansalaisten on pystyttävä erottamaan erilaiset sisällöt ja vaikutusyritykset, lähteiden luotettavuus jne. toisistaan. Olisi samalla hyvä pyrkiä mediaosaamiseen, jossa yksilöllä itsellään on vastuuta ja kykyä kehittää omaa mediaosaamistaan. Puhuisimme vähemmän ”kasvatuksesta”, enemmän ”kehittämisestä” ja medialukutaidon ”tukemisesta”.

Tavoite 3. Systemaattinen mediakasvatus

Kommentit tavoitteeseen ja toimenpide-ehdotuksiin

Suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys on tässäkin tärkeää, samoin asianmukainen ja laadukas johtaminen, joka sinänsä on näinkin monimuotoisen kokonaisuuden kohdalla haasteellista. Pilotoinnissa erityistä huomiota on kiinnitettävä pilotoitavan asian käytäntöön viemiseen. Teoriat voivat olla hyviä ja huolella valmisteltuja, mutta jäävät helposti idealismin tasolle, jollei toimenpiteitä mitoiteta käytettävissä olevien resurssien mukaan.

2) Taustaan liittyvät kommentit

Mediakasvatuksen vahvuuksiin liittyvät kommentit

Mediakasvatuksella on Suomessa pitkät perinteet, meillä on monenlaista osaamista, mediakasvatus kuuluu monen ammatin perustaitoihin. Nämä ovat varsin merkittäviä maamme vahvuuksia.

Edelleen korostamme sitä, miten tärkeää on huomion kiinnittäminen eri tahojen ja toimijoiden yhteistyöhön tällä kentällä.

Mediakasvatuksen arvoihin ja periaatteisiin liittyvät kommentit

Esitetyt periaatteet ovat jaloja ja hyviä, ihmisyyttä kunnioittavia. Kasvatuksesta tulisi päästä omaehtoiseen medialukutaidon osaamiseen, elinikäisen oppimisen periaattein.

Mediakasvatuksessa huomioon otettaviin kehitystrendeihin liittyvät kommentit

Käynnissä oleva muutos on nopeaa ja monimuotoista, se voinee johtaa myös pinnallistumiseen. Mediakasvatuksessa ei pidä myöskään unohtaa perinteisen lukutaidon (syvälukemisen) merkitystä, luetun syvää ymmärtämistä, ei pelkästään silmäilyä tai nopeaa sivulta toiselle klikkailua. Digitaalinen lukutaito on kehittämistoimien ytimessä, koska viestintä on siirtynyt niin vahvasti digitaalisiin kanaviin. Tietokonepelit voivat sinänsä kehittää myös kognitiivisia taitoja, kielitaitoa, tilan hahmottamista ja jopa ongelmanratkaisukykyä. Ne ovat voimavara, jota ei mediakasvatuksessa tule väheksyä. Pelillistäminen on myös yksi tapa opettaa ja herättää kiinnostus uusia asioita kohtaan.

Mediakasvatuksen haasteisiin liittyvät kommentit

Rahoituksen riittävyys ja muut resurssit ovat tämänkin hankkeen suurin haaste. Rahoituksen riittävyys riippuu siitä, miten tärkeänä mediakasvatus nähdään, eli minkälaisesta arvomaailmasta tehtävät päätökset kumpuavat. Edelleen peräänkuulutamme eri tahojen yhteistyötä, jotta päällekkäiseltä resurssien tuhlaukselta vältytään.

Mediakasvatuksen maisemaan tai toimijoihin liittyvät kommentit

Toimijoita on todella paljon, ja edelliseen viitaten: tarvitaan systemaattista tietoa mediakasvatuksen toteutumisesta, jotta resursseja voidaan ohjata oikealla tavalla.

Seurantaan liittyvät kommentit

Seuranta pitäisi systematisoida, jotta saadaan luotettavaa tietoa toimenpiteiden vaikutuksesta ja medialukutaitoja, -kasvatusta ja osaamista voidaan edelleen kehittää.

3. Muut kommentit ja huomiot